

MEDENİ HUKUK PRATİK ÇALIŞMA NO: 17

EVLAT EDİNME

OLAY: Bay (A) ile Bayan (B), 21.09.2014 tarihinde evlenirler. (Ç) adında bir çocukları olan çift, (A) 32 ve (B) 24 yaşında iken, 21.09.2018 tarihinde henüz beş aylık olan (C)'yi evlerine alarak bakımını üstlenirler.(A), (B), (Ç) ve (C) birlikte bahçeli müstakil bir evde yaşamakta, ekonomik ve sosyal açıdan da oldukça iyi bir hayat sürmektedir. (C)'nin annesi (D), 22 yaşında ayırt etme gücünden sürekli olarak yoksun bir kişidir. (C)'nin babası (E) ile arasında soybağı ilişkisi kurulmamış olup (E), (D)'nin ayırt etme gücünden yoksun olmasından faydalanarak onunla ilişki kurmuş ardından ortadan kaybolmuştur.

(B)'nin 45 yaşındaki ablası (F), 50 yaşındaki eşi (G) ile 10.10.1998 yılında evlenir. Üç çocukları olan (F) ve (G), oturdukları apartmandaki komşuları (Y) ile (Z)'nin geçirdiği kaza sonrası sürekli bakım ve yardıma ihtiyaç duyan oğulları 20 yaşındaki (T) ile sık sık ilgilenirler. (Y) ve (Z)'nin trafik kazasında hayatlarını kaybettikleri 10.10.2008 tarihinden itibaren de (F) ile (G), bakımını üstlenmek üzere (T)'yi yanlarına alır.

(A)'nın 35 yaşındaki arkadaşı (H) ile 33 yaşındaki eşi (K), 10 yaşındaki (Ü)'yü, iki yıl boyunca bakım ve eğitimi üstlendikten sonra noterde düzenlenen bir evlat edinme senedi ile evlat edinirler.

SORULAR:

- 1. (A) ile (B)'nin, 20.11.2019 tarihinde (C)'yi evlat edinmek isteği ile mahkemeye başvurmaları halinde hakim nasıl bir karar vermesi gerektiğini, evlat edinmenin şartlarını da belirterek açıklayınız.**
- 2. (A) ile (B)'nin (C)'nin bakımını üstlenmesinden bir ay sonra (B)'nin ortadan kaybolması ve kendisinden üç yıl geçmesine rağmen hiçbir şekilde haber alınamamış olduğu varsayımında (A)'nın (C)'yi evlat edinmesinin mümkün olup olmadığı açıklayınız.**
- 3. (C)'nin, (A)'nın önceki evliliğinden olma beş yaşında bir çocuk olduğunu varsayınız. 21.09.2017 tarihinde (A) ile evlenen (B)'nin (C)'yi evlat edinmesinin mümkün olup olmadığını açıklayınız.**
- 4. (B)'nin (A)'dan 21.05.2018 tarihinde kesinleşen mahkeme kararı ile boşandıktan sonra (C)'nin bakımını üstlenmiş olduğu varsayımında (C)'yi 20.03.2020 tarihi itibari ile tek başına evlat edinmesi mümkün müdür? Açıklayınız.**

5. (F) ile (G)'nin, (T)'yi 20.10.2019 tarihinde yaptıkları başvuru ile evlat edinmeleri mümkün müdür? Evlat edinme ilişkisinin kurulmasının sonuçlarını da belirterek açıklayınız.

6. (H) ile (K)'nin (Ü)'yü geçerli bir şekilde evlat edinip edinmediğini açıklayınız. (Ü)'nün evlat edinilmesi için (H) ile (K)'nin mahkemeye başvurmuş ancak evlat edinme süreci sırasında (Ü)'nün anne ve babasının rızasının alınmamış olduğunu varsayınız. Bu durumda evlat edinme ilişkisinin kaldırılması mümkün müdür? Açıklayınız.

CEVAP ANAHTARI

SORU 1:

Olayda çözümü gereken hukuki sorun:

Küçük ile evlat edinme yoluyla soybağının kurulması ve evlat edinmenin koşullarının tespiti.

Hukuki sorunun çözümüne ilişkin kural ve kurumlar:

Soybağının kurulmasını sağlayan hallerden biri de evlat edinmedir. Evlat edinme, diğer soybağı kuran kurumlardan farklı olarak kan bağına dayanmaz. Evlat edinme, küçüğün evlat edinilmesi ile ergin veya kısıtlıların evlat edinilmesi farklı esaslara tabi tutulur.

Küçüğün evlat edinilmesi için gerekli şartlar TMK m. 305 vd. hükümlerinde yer alır. Küçüğün evlat edinilmesine ilişkin şartlar kendi arasında genel şartlar ve ilgililere ilişkin şartlar olarak iki grupta incelenir.

A. Genel Şartlar:

1. Küçük, evlat edinen tarafından en az bir yıl sürece bakılmış ve eğitilmiş olmalıdır. Burada evlat edinen ile küçük arasında biyolojik bağın olmamasının yaratacağı eksiklik, deneme süresi olarak nitelendirilebilecek bu bir yıllık bakım ve eğitim süresinde gidermek istendiği söylenebilir.

Küçük ifadesi 18 yaşını doldurmamış kişileri ifade eder. Öte yandan 18 yaşını doldurmamış olmakla beraber evlenme ya da mahkeme kararı ile ergin olan kişilerin evlat edinilmesi, ergin ya da kısıtlıların evlat edinilmesi şartlarına tabidir. 18 yaşın doldurulup doldurulmaması konusunda dikkate alınacak an evlat edinme başvurusunun yapıldığı andır. Zira TMK m. 315/son uyarınca, evlat edinme başvurusundan sonra küçük, ergin olursa, koşulları önceden yerine getirilmiş olmak kaydıyla küçüklerin evlat edinilmesine ilişkin kurallar uygulanır.

Bakım ve eğitim şartı, sürekli bir ilişki kurulmasını gerektirir. Diğer bir ifade ile evlat edinen ile edinilen arasında boş zamanlarda bir araya

gelme, sürekli bir bakım ve eğitim şartını yerine getirme sayılmaz. Ancak hastalık, eğitim gibi zorunlu haller nedeni ile sürekli bakım ve eğitime arar verilmiş olması, sürekliliği kesmez.

2. Evlat edinmenin küçüğün yararına bulunması gerekir.

Evlat edinme kurumunun temel amacı, küçüğün yararının korunmasıdır. Evlat edinmenin, küçüğün yararına olup olmadığı TMK m. 4 kapsamında, hakimin takdir yetkisi ile belirlenir. Hakim, her somut olayı kendi içerisinde, taraf ilişkileri, çocuğun fiziki, sosyal ve ekonomik gelişiminin sağlanmasına ilişkin şartları dikkate alarak evlat edinmenin çocuğun yararına olup olmadığını takdir eder.

3. Evlat edinenin diğer çocuklarının yararlarının hakkaniyete aykırı biçimde zedelenmemesi gerekir. TMK, çocuk sahibi kişilerin evlat edinmesini engellemez. Ancak bu kişilerin evlat edinmeleri noktasında, sahip oldukları çocukların yararları da dikkate alınır.

Evlat edinen ile evlatlık arasında soybağı kurulması, evlat edinenin diğer çocuklarının beklenen miras menfaatini, anne ve babalarının onlara karşı velayet hakkından kaynaklanan bakım, eğitim ve benzeri yükümlülüklerinin yerine getirmesini doğal olarak olumsuz yönde etkiler. Bu başlı başına evlat edinmeye engel olmaz. Bu noktada kriter, diğer çocukların yararlarının hakkaniyete aykırı olarak zedelenmesidir. Evlat edinme ilişkisinin hakkın kötüye kullanılması olarak nitelendirilebileceği, örneğin diğer çocukların ihtiyaçlarının karşılanmamasına rağmen evlat edinme gibi hallerde diğer çocukların yararlarının hakkaniyete aykırı olarak zedelandığı ifade edilebilir.

B. İlgililere İlişkin Şartlar:

1. Evlat edinenlere ilişkin şartlar:

Evlat edinenlere ilişkin şartlar, evlat edinmek isteyen kişilerin evli olup olmadıklarına göre değişir. TMK, evli olmayan kişilerin birlikte evlat edinmesine izin vermemektedir. Evli kişiler ise birlikte evlat edinebilirler. **Birlikte evlat edinme** noktasında evlat edinenlere ilişkin şartlar şu şekilde sıralanabilir:

a. Evlat edinecek kişilerin ayırt etme gücüne sahip olmaları gerekir. Ayırt etme gücünün varlığı, evlat edinme ilişkisinin anlamını kavrama ve çocuk ile ilişkisini sağlıklı nitelikte sürdürme hususunda gerekli akli yeteneğe sahip olmayı ifade eder. Evlat edinecek kişilerin ayırt etme gücüne sahip olmakla birlikte kısıtlanmış olması halinde, vesayet ve denetim makamından izin alınması gerekir.

b. En az beş yıl boyunca evli olma ya da eşlerin her birinin 30 yaşını doldurmuş olmaları gerekir. Evlat edinecek kişiler en az beş yıl evli olmalıdır. Evlat edinenlerin evliliklerinin süresinin beş yıldan az

olması halinde, her iki eşin de 30 yaşını doldurmuş olması gerekir. Bu şartlar birbirinin alternatifi olarak kanunda yer alır.

2. Evlatlığa ilişkin şartlar:

a. Evlat edinen ile evlatlık arasındaki asgari yaş farkı: TMK m. 308/1 uyarınca evlat edinen ile evlatlık arasında en az 18 yaş fark bulunması aranır. Evlat edinen ile evlatlık arasında asgari 18 yaş fark olması gerekliliğinin emredici nitelikte olması, evlat edinen ile evlatlık arasında aile yapısı oluşturmaktır. Öte yandan kanun koyucu evlat edinen ile evlatlık arasında azami bir yaş farkına yer vermemiştir.

b. Küçüğün rızası: Evlat edinme ilişkisinin evlatlığın kişilik hakkı ile doğrudan ilişkili olması nedeni ile TMK m. 308/2 uyarınca ayırt etme gücünü haiz evlatlığın rızasının alınması gerekir. Küçüğün ayırt etme gücüne sahip olup olmadığı, her somut olaya bakılarak ayrıca değerlendirilir.

c. Vesayet dairelerinin rızası: Küçüğün ayırt etme gücünü haiz olup olmadığına bakılmaksızın, vesayet altına alınmış olması halinde TMK m. 463/b.1 uyarınca hem vesayet makamının hem de denetim makamının izni aranır.

d. Ana ve babanın rızası: Evlat edinme ilişkisinin kurulması ile küçüğün ana ve babasına ait hak ve yükümlülüklerin sona erip evlat edinen bünyesinde doğacak olması nedeni ile evlat edinme ilişkisi küçüğün kişilik hakkına doğrudan etkili olduğu gibi ana ve babasının kişilik haklarına da doğrudan etki eder.

Küçüğün ana ve babasının rızasının alınması için küçük ile ana ve baba arasında soybağının kurulmuş olması gerekirken ana ve babanın velayet hakkına sahip olmaları aranmaz. Diğer bir ifade ile ana ve baba ile küçük arasında soybağı ilişkisinin varlığı, rıza alınması noktasında etkili olan unsurdur. Dolayısıyla baba ile çocuk arasında herhangi bir yolla soybağının kurulmamış olması halinde, babanın evlat edinme ilişkisine rıza göstermesi aranmaz.

Ana ve babanın rızası, oturdukları yer mahkemesinde sözlü ya da yazılı olarak açıklanır, tutanak altına alınır. Ana ve babanın rıza gösterebilmeleri için ayırt etme gücüne sahip olmaları gerekli ve yeterlidir.

Ana ve baba, küçüğün evlat edinilmesine ilişkin rızalarını en erken küçüğün doğumunun üzerinden altı hafta geçtikten sonra verebilir. Altı haftadan önce verilen rıza geçersiz olup, bu sürenin geçmesi ile geçerli hale gelmez, altı hafta dolduktan sonra yeniden rıza gösterildiğine dair beyanda bulunulması gerekir.

Ana ve babanın **rızasının aranmadığı haller**, ana ve babanın kim olduğunun bilinmiyor olması (ana ve/veya baba ile çocuk arasında soybağı ilişkisinin bulunmamasını ifade eder) ya da uzun süreden beri nerede oturduğu bilinmiyor olması (gerek evlat edinen gerekse mahkeme tarafından bu hususta bilgi sahibi olunmaması ve ana babanın evlat edinmeye rıza göstermediklerine ilişkin bir beyanının tespit edilememesini ifade eder) veya ayırt etme gücünden sürekli olarak yoksun bulunması (bu yoksunluk mutlaka bir daha ayırt etme gücünün kazanılamaz şekilde kaybedilmiş olmasını gerektirmez, önemli olan evlat edinme kararı verilmeden önce kazanılamayacak olması halidir) veyahut küçüğe karşı özen yükümlülüğünü yerine yeterince getirmiyor (velayetin kaldırılmasına ilişkin hükümlere paralel olarak çocuk ile ana ve babası arasındaki ilişki bütün olarak değerlendirilir ve özen yükümlülüğünün yerine yeterince getirilmediği kararına varılırsa bu ilgili ana ve/veya babaya yazılı olarak bildirilir) olmasıdır. Ana ve/veya babanın rızasının aranmayacağına ilişkin karar, evlat edinme işlemleri sırasında verilir.

Hukuki sorunun çözümü:

Evlat edinmeye ilişkin şartlar dikkate alınarak olay incelendiğinde;

Genel Şartlar açısından, (C)'nin bakım ve eğitimi, 21.09.2018 tarihinde (A) ile (B) tarafından üstlenilmiş, başvuru tarihi ise 20.11.2019 olduğu görülmektedir. Bu durumda küçüğün en az bir yıl süre ile eğitim ve bakımının evlat edinenler tarafından üstlenildiği ifade edilebilir.

Olayda küçüğün yararı açısından değerlendirme hakim tarafından yapılacak olsa da somut koşullara bakıldığında, (C)'nin biyolojik babasının annesinden faydalanıp ortadan kaybolması, annesinin ayırt etme gücünden yoksun olması gerekse (A) ile (B)'nin (C)'ye sağladığı yaşam şartları dikkate alındığında, evlat edinmenin küçüğün yararına olduğu ifade edilebilir.

(A) ile (B)'nin (Ç) adında bir çocukları olduğu görülmektedir. (Ç)'nin yararının, (C)'nin evlat edinilmesi ile hakkaniyete aykırı bir şekilde zedelenip zedelenmediğini hakim takdir edecek olsa da somut olaya bakıldığında (Ç)'nin yararının hakkaniyete aykırı şekilde zedelenmediğinden bahsetmek çok da mümkün gözükmemektedir.

(A) ile (B) evli oldukları için birlikte evlat edinmeleri gerekir. Olayda (A) ile (B)'nin ehliyet durumlarına ilişkin herhangi bir bilgi verilmediğinden ayırt etme gücüne sahip ve kısıtlı olmadıkları varsayılmalıdır. Bu durumda (A) ve (B) evlat edinebilmek için gerekli ayırt etme gücünü haizdir.

Evli kişilerin birlikte evlat edinebilmelerine ilişkin en az beş yıldır evli olma ya da 30 yaşını doldurma şartı açısından da değerlendirme

yapılmalıdır. Her ne kadar (B) 30 yaşını doldurmamış olsa da 20.11.2019 tarihinde başvuru yaptıkları sırada evlilikleri 5 yılı aşkın bir süredir devam ettiği için eşlere ilişkin bu süre şartı yerine getirilmiş olur.

Evlatlığa ilişkin şartlar açısından değerlendirme yapıldığında, (A) ve (B) ile (C) arasında 18 yaştan fazla fark bulunmaktadır ((A) ile 32, (B) ile 24 yaş fark vardır). (C)'nin evlat edinme başvurusunun yapıldığı sırada henüz 19 aylık olması nedeni ile ayırt etme gücüne sahip olduğundan bahsetmek mümkün olamayacağından (C)'nin rızası aranmayacaktır.

(C)'nin vesayet altında olduğuna dair bir bilgi olmadığından vesayet dairelerinin rızası da gerekmez.

(C)'nin babası ile arasında soybağı kurulmadığı olayda belirtilmiştir. Bu nedenle (E)'nin rızası, küçüğün evlat edinilmesi noktasında aranmayacaktır. (D) açısından inceleme yapıldığında ise (D)'nin sürekli olarak ayırt etme gücünden yoksun olduğu ifade edilmiştir. Bu durumda (D)'nin de rızasının alınması gerekmeyecektir.

Tüm şartlar incelendiğinde (A) ile (B)'nin küçüğün evlat edinilmesine ilişkin şartları haiz olduklarından, yapmış oldukları başvuru sonucunda evlat edinme kararı verilebilecek ve bu yolla (A) ve (B) ile (C) arasında soybağı ilişkisi kurulacaktır.

SORU 2

Olayda çözümü gereken hukuki sorun:

Evli kişinin tek başına evlat edinebilmesinin şartlarının tespiti.

Hukuki sorunun çözümüne ilişkin kural ve kurumlar:

Kural evli kişilerin birlikte evlat edinmesi olsa da bazı hallerde evli kişi tek başına evlat edinme imkanına sahiptir. Küçüğün birlikte evlat edinilmesine ilişkin şartlar burada da geçerli olduğundan, bu şartları kısaca belirtmek gerekir.

A. Genel Şartlar:

1. Küçük, evlat edinen tarafından en az bir yıl sürece bakılmış ve eğitilmiş olmalıdır. Burada evlat edinen ile küçük arasında biyolojik bağın olmamasının yaratacağı eksiklik, deneme süresi olarak nitelendirilebilecek bu bir yıllık bakım ve eğitim süresinde gidermek istendiği söylenebilir. Küçük ifadesi 18 yaşını doldurmamış kişileri ifade eder. Bakım ve eğitim şartı, sürekli bir ilişki kurulmasını gerektirir.

2. Evlat edinmenin küçüğün yararına bulunması gerekir. Evlat edinme kurumunun temel amacı, küçüğün yararının korunmasıdır. Evlat edinmenin, küçüğün yararına olup olmadığı TMK m. 4 kapsamında,

hakimin takdir yetkisi ile belirlenir. Hakim, her somut olayı kendi içerisinde, taraf ilişkileri, çocuğun fiziki, sosyal ve ekonomik gelişiminin sağlanmasına ilişkin şartları dikkate alarak evlat edinmenin çocuğun yararına olup olmadığını takdir eder.

3. Evlat edinenin diğer çocuklarının yararlarının hakkaniyete aykırı biçimde zedelenmemesi gerekir. TMK, çocuk sahibi kişilerin evlat edinmesini engellemez. Ancak bu kişilerin evlat edinmeleri noktasında, sahip oldukları çocukların yararları da dikkate alınır. Bu noktada kriter, diğer çocukların yararlarının hakkaniyete aykırı olarak zedelenmesidir.

B. İlgililere İlişkin Şartlar:

1. Evlat edinene ilişkin şartlar:

Evlat edinmek isteyen kişi, evli olmakla birlikte eşi ile birlikte evlat edinmesinin mümkün olmadığı bazı hallerde tek başına evlat edinebilir. TMK m. 307/3 uyarınca 30 yaşını doldurmuş olan eş, diğer eşin ayırt etme gücünden sürekli olarak yoksunluğu veya iki yılı aşkın süreden beri nerede olduğunun bilinmemesi ya da mahkeme kararıyla iki yılı aşkın süreden beri eşinden ayrı yaşamakta olması yüzünden birlikte evlat edinmesinin mümkün olmadığını ispat etmesi halinde tek başına evlat edinebilir. Bu durumda temel olarak evli kişinin tek başına evlat edinebilmesi için evlat edinene ilişkin şartlar şu şekilde sıralanabilir:

a. Evlat edinecek kişinin ayırt etme gücüne sahip olması gerekir.

b. Evlat edinecek kişinin 30 yaşını doldurmuş olması gerekir.

c. Diğer eşin evlat edinmesinin mümkün olmaması: Diğer eş;

- ayırt etme gücünden sürekli olarak yoksun olma

- iki yılı aşkın süredir nerede olduğunun bilinmemesi

- eşlerin mahkeme kararı ile iki yılı aşkın süredir ayrı yaşamakta olmaları (TMK m. 197 uyarınca evlilik birliğinin korunmasına ilişkin tedbir niteliğinde eşlerin ayrı yaşıyor olması tek başına evlat edinme için yeterli değildir) nedenlerinden biri dolayısıyla evlat edinemez durumda olmalıdır.

İki yılı aşkın süredir diğer eşin nerede olduğunun bilinmemesi şartının gerçekleşmesi için, gaiplik kararı gerekmez.

Evli kişi, tek başına evlat edinmek istiyorsa diğer eşe ilişkin bu üç durumdan birinin varlığını ispatla yükümlüdür.

2. Evlatlığa ilişkin şartlar:

a. Evlat edinen ile evlatlık arasındaki asgari yaş farkı: TMK m. 308/1 uyarınca evlat edinen ile evlatlık arasında en az 18 yaş fark bulunması aranır.

b. Küçüğün rızası: Evlat edinme ilişkisinin evlatlığın kişilik hakkı ile doğrudan ilişkili olması nedeni ile TMK m. 308/2 uyarınca ayırt etme gücünü haiz evlatlığın rızasının alınması gerekir. Küçüğün ayırt etme gücüne sahip olup olmadığı, her somut olaya bakılarak ayrıca değerlendirilir.

c. Vesayet dairelerinin rızası: Küçüğün ayırt etme gücünü haiz olup olmadığına bakılmaksızın, vesayet altına alınmış olması halinde TMK m. 463/b.1 uyarınca hem vesayet makamının hem de denetim makamının izni aranır.

d. Ana ve babanın rızası: Evlat edinme ilişkisinin kurulması ile küçüğün ana ve babasına ait hak ve yükümlülüklerin sona erip evlat edinen bünyesinde doğacak olması nedeni ile evlat edinme ilişkisi küçüğün kişilik hakkına doğrudan etkili olduğu gibi ana ve babasının kişilik haklarına da doğrudan etki eder.

Küçüğün ana ve babasının rızasının alınması için küçük ile ana ve baba arasında soybağının kurulmuş olması gerekirken ana ve babanın velayet hakkına sahip olmaları aranmaz.

Ana ve babanın rızası, oturdukları yer mahkemesinde sözlü ya da yazılı olarak açıklanır, tutanak altına alınır.

Hukuki sorunun çözümü:

(A) ile (B)'nin, (C)'nin bakımını üstlenmelerinden bir ay sonra (B)'nin ortadan kaybolması ve kaybolmasının üzerinden üç yıl geçmesine rağmen kendisinden hiçbir haber alınamamış olması halinde (A) evli olsa da tek başına evlat edinme imkanına sahip olacaktır. Diğer şartların da varlığının kabulünde, iki yılı aşkın süredir diğer eşin nerede olduğunun bilinmemesi şartının gerçekleşmiş olması nedeni ile (A), (C)'yi tek başına evlat edinebilir.

SORU 3

Olayda çözümü gereken hukuki sorun:

Eşlerden birinin diğerinin öz çocuğunu evlat edinebilmesinin (üvey çocukların evlat edinilmesinin) şartlarının tespiti.

Hukuki sorunun çözümüne ilişkin kural ve kurumlar:

Eşlerden birinin, diğerin çocuğunu evlat edinebilmesi hususunda kanun özel bir düzenlemeye yer verir. TMK m. 306/3 uyarınca, eşlerden biri, en az iki yıldan beri evli olmaları veya kendisinin 30 yaşını doldurmuş bulunması koşuluyla diğerinin çocuğunu evlat edinebilir.

Küçüğün evlat edinilmesine ilişkin genel şartlar ile evlat edinilene ilişkin şartlar geçerliliklerin korur. Üvey çocuğun evlat edinilmesi, evlat edinenler için aranan şartlara değişiklik yaratır.

A. Genel Şartlar:

1. Küçük, evlat edinen tarafından en az bir yıl sürece bakılmış ve eğitilmiş olmalıdır.
2. Evlat edinmenin küçüğün yararına bulunması gerekir.
3. Evlat edinenin diğer çocuklarının yararlarının hakkaniyete aykırı biçimde zedelenmemesi gerekir.

B. İlgililere İlişkin Şartlar:

1. Evlat edinenlere ilişkin şartlar:

- a. Evlat edinecek kişinin ayırt etme gücüne sahip olmaları gerekir.
- b. En az iki yıl boyunca evli olma ya da evlat edinecek eşin 30 yaşını doldurmuş olmaları gerekir.

2. Evlatlığa ilişkin şartlar:

- a. Evlat edinen ile evlatlık arasında en az 18 yaş fark olmalıdır.
- b. Küçüğün rızası
- c. Vesayet dairelerinin rızası
- d. Ana ve babanın rızası da aranan şartlardır.

Hukuki sorunun çözümü:

(A) ile (B)'nin 21.09.2017 tarihinde evlenmesi ve (C)'nin bu tarihte beş yaşında olması halinde (B)'nin (C)'yi evlat edinebilmesi için genel ve küçüğe ilişkin şartların gerçekleşmesinin yanı sıra (B)'nin (A) ile evliliğinin üzerinden en az iki yıl geçmiş olması gerekir. Olaya bakıldığında (B), 2018 tarihinde 20 yaşında olduğundan, 30 yaşını doldurmasına kadar geçecek süre içerisinde (A) ile yapmış olduğu evlilik iki yılı aşkın süredir devam ediyor olacaktır. Bu nedenle (B), 30 yaşını dolduramamış olsa da evlilik tarihinin üzerinden iki yıl geçmesi ve diğer şartların varlığı halinde üvey çocuğu (C)'yi evlat edinebilir.

SORU 4

Olayda çözümü gereken hukuki sorun:

Evli olmayan kişiler ile küçük arasında evlatlık ilişkisinin kurulmasının şartlarının ve evlatlık ilişkisinin kurulmasının sonuçlarının tespiti.

Hukuki sorunun çözümüne ilişkin kural ve kurumlar:

Evli olmayan kişilerin, evlat edinebilmelerinin önünde herhangi bir engel yoktur. Diğer bir ifade ile evlat edinmek için mutlaka evli olmak gerekmez. Tek başına evlat edinme hallerinden evli olmayan kişilerin evlat edinmesi için birlikte evlat edinmeye ilişkin şartların evlilik ile ilgili olan şartlar dışında kalan koşulların gerçekleşmesi gerekir. Bu durumda evli olmayan kişinin küçüğü evlat edinebilmesi için aranan şartlar şunlardır:

A. Genel Şartlar:

1. Küçük, evlat edinen tarafından en az bir yıl sürece bakılmış ve eğitilmiş olmalıdır.
2. Evlat edinmenin küçüğün yararına bulunması gerekir.
3. Evlat edinenin diğer çocuklarının yararlarının hakkaniyete aykırı biçimde zedelenmemesi gerekir.

B. İlgililere İlişkin Şartlar:

1. Evlat edinenlere ilişkin şartlar:

- a. Evlat edinecek kişinin ayırt etme gücüne sahip olmaları gerekir.
- b. 30 yaşını doldurmuş olması gerekir. Evli olmayan kişinin küçüğü evlat edinebilmesi için 30 yaşını doldurmuş olması gerekir.

2. Evlatlığa ilişkin şartlar:

- a. Evlat edinen ile evlatlık arasında en az 18 yaş fark olmalıdır.
- b. Küçüğün rızası
- c. Vesayet dairelerinin rızası
- d. Ana ve babanın rızası da aranan şartlardır.

Hukuki sorunun çözümü:

(B)'nin (C)'yi tek başına evlat edinebilmesi için genel şartlar açısından bir sorun gözükmemekle beraber, (B)'nin 20.03.2020 tarihi itibarı ile (C)'yi evlat edinmesi mümkün değildir. Zira (B) bahsi geçen tarihte 30 yaşını doldurmamıştır. Yaş şartını yerine getirmemiş olması nedeni ile (B)'nin evlat edinme talebi reddedilecektir.

SORU 5

Olayda çözümü gereken hukuki sorun:

Kısıtlı ya da ergin kişi ile evlat edinme yoluyla soybağının kurulması ve evlat edinmenin koşullarının tespiti.

Hukuki sorunun çözümüne ilişkin kural ve kurumlar:

Erginlerin ve kısıtlıların evlat edinilmesine ilişkin düzenleme TMK m. 313'te yer alır. Bu düzenleme uyarınca, evlat edinenin altsoyunun açık muvafakatiyle, ergin veya kısıtlı aşağıdaki hallerde evlat edinilebilir:

1. Bedensel ya da zihinsel özü sebebiyle sürekli olarak yardıma muhtaç ve evlat edinen tarafından en az beş yıldan beri bakılıp gözetilmekte ise,

2. Evlat edinen tarafından, küçükken en az beş yıl süreyle bakılıp gözetilmiş ve eğitilmiş ise,

3. Diğer haklı sebepler mevcut ve evlat edinilen, en az beş yıldan beri evlat edinen ile aile halinde birlikte yaşamakta ise.

Evli bir kimse ancak eşinin rızasıyla evlat edinilebilir. Bunlar dışında küçüklerin evlat edinilmesine ilişkin hükümler kıyas yoluyla uygulanır.

TMK m. 313'ü de dikkate aldığımızda kısıtlı ya da ergin kişilerin evlat edinilebilmesi için gerekli şartlar şu şekilde sıralanabilir:

1. Evlat edinme ilişkisinin kurulmasının evlat edinilenin yararına olması gerekir.

2. Evlat edinecek kişiler açısından; Birlikte evlat edinme söz konusu ise eşlerin en az beş yıldan beri evli olmaları ya da 30 yaşlarını doldurmuş olmaları,

Evli kişinin tek başına evlat edinebilmesi için diğer eşe ilişkin TMK m. 307/2'de belirtilen hallerin gerçekleşmesi,

Eşlerden biri diğerinin çocuğunu evlat edinecek ise eşlerin en az iki yıldan beri evli olmaları ya da kendisinin 30 yaşını doldurmuş olması,

Evli olmayan kişinin evlat edinecek olması halinde kişinin 30 yaşını doldurmuş olması gerekir.

3. Evlat edinen ile evlatlık arasında asgari 18 yaş fark bulunması gerekir.

4. Ayırt etme gücüne sahip ergin ya da kısıtlının rızası aranır.

5. Kısıtlı olması halinde vesayet dairelerinin izninin aranması da gerekir.

Bu şartların yanı sıra ergin veya kısıtlıların evlat edinilmesi için aranan özel şartlarında gerçekleşmesi gerekir.

Ergin ve kısıtlıların evlat edinilmesinde aranan özel şartlar:

1. Evlat edinilenin ergin veya kısıtlı olması gerekir. Ergin olmak açısından yaş, evlenme ya da mahkeme kararı ile ergin olmak arasında fark yoktur. Kısıtlı olmak ise TMK m. 405 vd. hükümler uyarınca kısıtlanma kararı verilmesini ifade eder.

2. Evlat edinenin altsoyunun açık muvafakatinin bulunması aranır. TMK m. 313/1 düzenlemesinin eski halinde ergin ya da kısıtlı kişilerin evlat edinilebilmesi için, evlat edinenin altsoyunun bulunmaması aranmaktaydı. 2005 yılında yapılan değişiklik ile altsoyun bulunmaması şartı kaldırılmış, evlat edinenin altsoyunun olması halinde, altsoyun evlat edinmeye rıza göstermesi şartı getirilmiştir. Düzenlemenin son halinde aranan altsoy muvafakati, herhangi bir şekle tabi olmasa da açık olmalıdır. Muvafakati aranan altsoy, ayırt etme gücüne sahip olmalıdır. Eğer sürekli olarak ayırt etme gücünden yoksunluk söz konusu ise bu altsoyun muvafakati aranmaz.

Evlat edinme birlikte gerçekleştirilecekse her iki eşin altsoyunun da muvafakati aranır. Bir eş diğerinin ergin ya da kısıtlı çocuğunu evlat edinmekte ise evlat edinen eşin altsoyunun muvafakati yeterli olur. Evlat edinme kararından sonra çocuk sahibi olunması halinde bu çocuğun muvafakati, kurulmuş evlat edinme ilişkisi açısından aranmaz.

3. Evlat edinilenin evli olması halinde eşinin rızasının da alınması gerekir. Her ne kadar evlat edinme ilişkisi, evlatlığın eşi ile evlat edinen arasında soybağı ilişkisi kurulmasına neden olmasa da evlat edinmenin, evlat edinilenin eşini etkilediği gerçektir (özellikle evlat edinilenin, evlat edinenin soyadını almaya karar vermesi gibi durumlarda). Bu nedenle evlat edinilenin eşinin rızası da aranır. Eşin rızası, şekle bağlı değildir.

4. Kanunda aranan diğer şartlardan birinin gerçekleşmiş olması gerekir.

a. Evlat edinilenin bedensel ya da zihinsel özü sebebiyle sürekli yardıma muhtaç olması: Bedensel ya da zihinsel engel nedeni ile sürekli yardıma muhtaç kısıtlı ya da ergin kişinin, evlat edinen tarafından en az beş yıldır birlikte oturma suretiyle bakım ve gözetiminin üstlenilmiş olması gerekir.

b. Evlat edinilenin küçükken evlat edinen tarafından en az beş yıl boyunca bakılıp gözetilmiş ve eğitilmiş olması: Evlat edinenin, evlat edinilen küçükken en az beş yıl boyunca onu gözetmesi, eğitimi ve bakımını sağlamış olması halinde kanun, erginlik sonrasında evlat edinme işlemine izin vermiştir.

c. Evlat edinen ile evlat edinilenin en az beş yıldan beri aile halinde birlikte yaşamaları ve diğer haklı sebeplerin mevcut olması: Ergin ya da kısıtlı kişinin evlat edinilmesine imkan veren (4.a-b şıkları) diğer hallerde belirtilen şartların sağlanamamış olmasına rağmen, evlat edinen ile evlat edinilenin beş yıl süreyle aile halinde yaşaması ve diğer haklı sebeplerin de bulunması halinde evlat edinmeye izin verilir. Birlikte aynı evde yaşıyor olmak tek başına yeterli değildir, evlat edinen ile evlat edinilen arasında yoğun bir kişisel ilişki kurulmuş olması da gerekir.

Evlat edinme ilişkisinin kurulmasının sonuçları:

Evlat edinme kararı, kurucu nitelik taşır ve yenilik doğurucu bu kararın kesinleşmesi ile birlikte evlatlık ilişkisi kurulmuş olur. Evlat edinmeye ilişkin mahkeme kararı, çekişmesiz yargı faaliyetidir.

Evlat edinme ilişkisinin kurulmasına ilişkin kararın, tüm ilgililere bildirilmesi gerekir. Bu kapsamda karar, evlat edinene, evlat edinilene, küçüğün anne ve babasına, yasal temsilcilerine bildirilir.

Evlat edinmede yetkili mahkeme, tek başına evlat edinmede evlat edinenin oturma yeri, birlikte evlat edinmede eşlerden birinin oturma yeri mahkemesi olarak belirlenmiştir. Görevli mahkeme ise Aile Mahkemesidir.

Yetkili mahkeme evlat edinme şartlarının gerçekleşip gerçekleşmediğini araştırmakla yükümlüdür. Şartların gerçekleşip gerçekleşmediği belirlenirken, evlat edinme kararının verileceği anın dikkate alınması öngörülmüştür.

Evlat edinme ilişkisinin kurulmasının sonuçlarına bakıldığında aşağıdakiler dile getirilmelidir.

1. Evlat edinen ile evlatlık arasında soybağı ilişkisi kurulur.

2. Ana ve babaya ait hak ve yükümlülükler evlat edinene geçer. Karar ile birlikte küçüğün ana ve babasının sahip olduğu velayet hakkı sona erer. Evlat edinenin velayet hakkı da karar ile birlikte doğar. Velayet hakkının evlat edinene ait olmasıyla birlikte, çocukla kişisel ilişki kurulması, çocuğun bakımı, eğitimi, temsil edilmesi, çocuk mallarının yönetimi ve çocuk mallarından yararlanma yetkileri de evlat edinene ait olur.

3. Evlatlığın ana ve babası ile olan soybağının durumu: TMK, evlat edinilen ile ailesiyle olan soybağı ilişkisi kopmaz. TMK m. 314/5 uyarınca, evlatlığın, miras ve başka haklarının zedelenmemesi, aile bağlarının devam etmesi için evlatlığın naklen geldiği aile kütüğü ile evlat edinenin aile kütüğü arasında her türlü bağ kurulur.

Evlatlık ile ana ve babası arasında soybağı varlığını koruduğu için evlat edinme ilişkisinin kurulmasından sonra da karşılıklı nafaka yükümlülüğünün ve mirasçılık ilişkisinin devam ettiği sonucuna varılacaktır.

Evlatlığın ana ve babasının çocuk ile kişisel ilişki kurması TMK m. 323 vd. hükümlerine tabi olur.

4. Evlenme yasağı: Evlat edinen ile evlatlık veya bunlardan biri ile diğerinin altsoyu ve eşi arasında kesin bir evlenme yasağı meydana getirir. Bu yasağa aykırı gerçekleşen evlenmeler mutlan butlan ile geçersizdir.

5. Mirasçılık: Evlat edinme ile evlatlık, evlat edinenin mirasçısı olur. Evlatlık ve altsoyunun, evlat edinene kan hısımları gibi mirasçı olacağı hükmünü taşımaktadır. Bu mirasçılık tek yönlüdür. Evlat edinen ve hısımları, evlatlığa mirasçı olamazlar.

Evlatlık ile kendi ailesindeki mirasçılığı da devam eder.

6. Evlatlığın adı ve soyadı: Evlatlığın küçük olması halinde evlat edinenin soyadını alır. Evlat edinen isterse, çocuğa yeni bir ad verebilir. Ergin olan evlatlık, evlat edinilme sırasında dilerse evlat edinenin soyadını alabilecektir.

7. Evlatlığın vatandaşlığı: 5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu m. 17 uyarınca, bir Türk vatandaşı tarafından evlat edinilen ergin olmayan kişi, milli güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel teşkil edecek bir durum olmamak şartıyla, karar tarihinden itibaren Türk vatandaşlığını kazanabilir.

Hukuki sorunun çözümü:

Olaydaki veriler dikkate alındığında (F) ve (G), yaklaşık 10 yıllık bir süredir (T) ile birlikte yaşamakta ve onun bakımı ve gözetimi ile ilgilenmektedir. (T) 20 yaşında olduğundan ergin ya da kısıtlıların evlat edinilmesine ilişkin düzenlemeye tabi bir değerlendirme yapılması gerekir.

(T), TMK m. 313/b.1 hükmünde yer alan bedensel ya da zihinsel özürlü sebebiyle sürekli olarak yardıma muhtaç ergin kişidir. (F) ile (G) ise (T)'nin ailesinin hayatını kaybetmesinin ardından onu yanlarına alarak bakım ve gözetimini üstlenmişlerdir. 2008 yılında birlikte yaşamaya başladıkları ve evlat edinme başvurusunun 20.10.2019 tarihinde yapıldığı dikkate alındığında TMK m. 313/b.1 hükmünde aranan şartın yerine getirildiği ifade edilmelidir.

(T)'nin evli olduğuna dair bilgi bulunmaması sebebi ile eşinin rızası aranmaz. (F) ve (G)'nin üç tane altsoyu bulunmakta olduğundan bu altsoyların açık muvafakatlerinin alınması gerekir.

Genel şartlar açısından değerlendirme yapıldığında; evlat edinme işleminin (T)'nin yararına olduğu, (F) ve (G)'nin 30 yaşını aşmış ve beş yıldan uzun süredir evli olduğu, (F) ve (G) ile (T) arasında on sekizden fazla yaş farkı olduğu görülür. (T) ergin ve kısıtlı olmayan bir kişi olduğu için kendisinin rızasının alınması yeterli olup vesayet dairelerinin rızası aranmaz.

Tüm şartların yerine getirilmiş olması nedeni ile (F) ve (G)'nin (T)'yi evlat edinmesi mümkündür. Mahkeme kararı ile aralarında evlat edinme ilişkisinin kurulduğu ifade edilmelidir. Evlat edinme ilişkisinin kurulması sonucunda evlatlık ile evlat edinen arasında soybağı kurulmuş olur. (T), (F) ve (G)'ye mirasçı olur, kendi ailesi ile arasındaki mirasçılık ilişkisi de devam eder. (T) eğer isterse (F) ve (G)'nin soyadını alabilir.

SORU 6

Olayda çözümü gereken hukuki sorun:

Evlat edinme ilişkisinin kurulması için gerekli şeklin ve buna uyulmamasının sonuçlarının tespiti.

Hukuki sorunun çözümüne ilişkin kural ve kurumlar:

eMK döneminde evlat edinme işlemi, hakim izni ile gerçekleştirilen bir Aile Hukuku sözleşmesi olarak düzenlenmiş idi. Diğer bir ifade ile evlat edinmek isteyen kimseler evlat edinme sözleşmesi ile hakim izni alınmak suretiyle evlat edinme işlemini tamamlayabilmekteydi.

TMK'nın yürürlüğe girmesi ile birlikte, evlat edinme ilişkisinin kurulması mahkeme kararına bağlanmıştır. Bu nedenle evlat edinmek isteyen kimseler, evlat edinmeye ilişkin şartları haiz olduktan sonra mahkemeye başvuruda bulunarak evlat edinme kararı verilmesini talep etmelidir.

Evlat edinmek isteyenlerin mahkemeye yaptıkları başvuru sonrasında mahkeme, evlat edinme şartlarının yerine getirilip getirilmediği araştırarak ve buna bağlı olarak talebi karara bağlayacaktır. Evlat edinmek isteyenlerin notere giderek evlat edinme senedi düzenlemeleri, evlatlık ilişkisinin kurulmasını sağlamaz. Evlat edinme ilişkisinin kurulabilmesi için aranan mahkeme kararının yokluğu nedeni ile ilişkinin kurulduğundan bahsedilmesi mümkün olmaz.

Evlat edinmek için mahkemeye yapılan başvuru üzerine yapılan inceleme sırasında evlat edinilenin anne ve babasının rızası, alınmasını

gerektirmeyen haller dışında alınmamış ise bu durum evlatlık ilişkisinin kaldırılması (evlat edinme ilişkisinin iptali) davası açılmasına imkan verir.

TMK m. 317 uyarınca, yasal sebep bulunmaksızın rıza alınmamışsa, rızası alınması gereken kişiler, küçüğün menfaati bunun sonucunda ağır bir şekilde zedelenmeyecekse, hakimden evlatlık ilişkisinin kaldırılmasını isteyebilirler. Maddede bahsi geçen rıza; evlat edinilecek ayırt etme gücünü haiz küçüğün, ergin ya da kısıtlı kişinin, kısıtlı kişinin evlat edinilmesi halinde vesayet dairelerinin, küçüğün anne ve babasının, ergin veya kısıtlının evlat edinilmesinde evlat edinenin altsoyunun ve evlat edinilenin evli olması halinde eşinin rızası olabilir.

Yukarıda bahsedilen ilgili kişilerin rızalarının alınmasında, sadece şekle ilişkin eksiklikler olması evlat edinme ilişkisinin iptal edilmesine dayanak teşkil etmez.

Açılan iptal davasında, evlatlık ilişkisinin kaldırılması ile küçüğün yararının ağır derece zedelenip zedelenmeyeceği incelenir. Küçüğün yararı ağır biçimde zedelenecek ise rızanın alınmamış olmasına rağmen evlatlık ilişkisinin devamına yani iptal talebinin reddine karar verilir.

İptal davası rızası alınmamış kişiler tarafından, evlat edinen ve evlat edinene karşı açılır. Yetkili mahkeme evlat edinme kararı veren mahkeme olup görevli mahkeme doğal olarak Aile Mahkemesidir.

İptal kararı, evlatlık ilişkisini geçmişe etkili olarak kurulduğu andan itibaren geçersiz hale getirir.

Hukuki sorunun çözümü:

(H) ile (K)'nın, (Ü)'yü noterde düzenlenen bir senet ile evlat edinmeleri mümkün değildir. TMK, evlat edinme ilişkisinin kurulabilmesi için mahkeme kararının varlığını aradığından sorunun ilk kısmına vereceğimiz cevap olumsuz olacaktır.

Sorunun ikinci kısmı açısından bakıldığında ise (Ü)'nün anne ve babasının rızasının alınmamış olması, evlatlık ilişkisinin kaldırılmasını talep imkanı verir. (Ü)'nün anne ve babası geçerli neden olmaksızın rızaları alınmadan evlat edinme ilişkisinin kurulmasına karar verildiği gerekçesi ile kararı veren mahkemeye (H), (K) ve (Ü) aleyhine evlat edinme ilişkisinin iptali davası açabilirler. Mahkeme, rızanın alınmamış olmasının geçerli bir nedene dayanmadığı tespit ederse, evlatlık ilişkisinin iptal edilmesinin (Ü)'nün yararını ağır biçimde zedeleyip zedelemeyeceğini değerlendirecektir. Yapılan değerlendirme sonucu (Ü)'nün yararının ağır biçimde zedelenmeyeceğine kanaat getirilir ise

evlat edinme ilişkisi iptal edilecek, (H), (K) ve (Ü) arasında kurulan evlatlık ilişkisi geçmişe etkili olarak kurulduğu andan itibaren geçersiz hale gelecektir.